

Dede Korkut Hikâyeleri'nin İngilizce & İspanyolca Çevirilerinde Türk Kültürünün Yansıması

*Reflection of Turkish Culture in English and Spanish Translations
of Dede Korkut Stories*

Bilge Metin Tekin*
Zeynep Kayacık**

Öz

Bu çalışmada, *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin İngilizce ve İspanyolca çevirisinde geçen kültürel öğelerinin aktarımı incelenmiştir. Çalışmanın amacı, çeviri kitaplarında bulunan üç kısa hikâyede geçen kültürel öğelerin Türkçeden İngilizceye ve İspanyolcaya çevirilerinde kullanılan çeviri stratejilerini araştırmak ve bu çevirilerde çevirmenin ne derecede Türk kültürünü yansıttığını karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüş; seçilen üç hikâye, kültürel öğelerin çevirisi açısından karşılaştırmalı metin çözümlemesi tekniği ile incelenmiştir. Bu çalışmada; mikro strateji

Geliş tarihi (Received):18-03-2024 Kabul tarihi (Accepted): 18-11-2024

* Dr. Öğr. Üyesi Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Bölümü. Ankara-Türkiye/ Assist. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Social Sciences. bilgemetin@aybu.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-0563-127X

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Ankara-Türkiye/ Assist. Prof. Dr., Ankara University Faculty of Languages, History and Geography, Department of Spanish Language and Literature. zkocer@ankara.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-6902-3337

olarak, N. Berrin Aksoy'un (2002) kültürel öge çeviri metotları "Sözcüğü sözcüğüne çeviri, Aktarım, Uyarlama, İşlevsel çeviri, Açıklama, Çıkarma" ile makro strateji olarak Venuti'nin (1995) "Yerleştirme" & "Yabancılaştırma" çeviri stratejilerinden yararlanılmıştır. Sözcüğü sözcüğüne çeviri, aktarım ve açıklama stratejileri "yabancılaştırma" olarak değerlendirilmişken; uyarlama, işlevsel ve çıkarma stratejileri de "yerleştirme" olarak sınıflandırılmıştır. Çalışma sonucunda, incelenen hikâyelerin İngilizce çevirilerinde kültürel öğelerin aktarımında en sık kullanılan mikro çeviri stratejisinin "aktarım" olduğu belirlenmiştir. En az kullanılan mikro çeviri stratejisinin ise "Çıkarma" olduğu tespit edilmiştir. İspanyolca çevirilerde en çok kullanılan mikro stratejinin "uyarlama", en az kullanılan stratejinin ise İngilizcede olduğu gibi "çıkarma" olduğu belirlenmiştir. Makro stratejiler incelendiğinde ise İngilizce çevirilerde %60,53 oranında "yabancılaştırma" ve %39,47 oranında "yerleştirme" stratejisinin tercih edildiği tespit edilmiştir. Erek dil olarak İspanyolcada ise bu stratejilerin kullanılma sıklığının eşit olduğu görülmüştür. Özellikle makro stratejiler dikkate alındığında, eserin İngilizce çevirisinde daha çok kaynak kültürün, İspanyolca çevirisinde ise hem kaynak hem de erek kültürün gözetildiği sonucuna ulaşılmıştır. İngilizce çeviride, kaynak dile sadık kalınmasının Türk kültürünün bu dilde ve evrensel ölçekte tanıtılmasına hizmet ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: TEDA, Dede Korkut, kültür çevirisi, yabancılaştırma, yerleştirme

Abstract

In this study, the transmission of cultural items present in the English translation and the Spanish translation of the Dede Korkut stories has been examined. This study aims to explore the translation strategies employed in the translation of three short stories from Turkish into English and Spanish, and to compare the extent to which the translators reflect Turkish culture in these translations. In this study, as micro-strategies, the strategies of translation of cultural items proposed by N. Berrin Aksoy (2002), "Literal translation, Transference, Adaptation, Neutralization, Functional equivalent, Explanation, Deletion", and as macro-strategies, the translation strategies "Domestication" and "Foreignization" proposed by Venuti (1995) have been used. According to the study's results, the most commonly used micro-translation strategy for transferring cultural items in the English translation of stories translated with TEDA is "Transference." The least used strategy was "Deletion". In the Spanish translation, the most used micro-strategy is "Adaptation"; the least used micro-strategy is "Deletion", as in English. When macro strategies are examined, the "Foreignization" strategy is used with 60.53% and the "Domestication" strategy with 39.47% for the English translation. As for the target language, Spanish, the frequency of using these strategies is equal. Especially considering macro strategies, it is concluded that the English translation tends to follow more closely the source culture, while in the Spanish translation, both the source and target cultures are considered. In the English translation, it has been determined that remaining faithful to the source language serves to promote Turkish culture in this language and on a universal scale.

Keywords: TEDA, Dede Korkut, cultural translation, foreignization, domestication

Extended summary

Translation and culture are inseparable since they serve as a pivotal medium in building bridges between states and peoples and promoting societal interactions. Translation is not just the transfer of sentences, but also the transfer of one culture to another in a contextually appropriate way. In this sense, transferring pre-Islamic Turkish cultural items through translation is crucial in accomplishing worldwide recognition of Turkish literature.

A remarkable example in this context is Dede Korkut stories, an epic text that describes the ways of life, traditions, and heroism of Oghuz Turks between the 9th and 10th centuries. The stories are related to Bayindir Khan, leader of the Oghuz Turks, and his tribe. These stories were included in UNESCO's Intangible Cultural Heritage List in 2018 and have been translated into various languages to reach diverse cultures worldwide, including English and Spanish. The study aims to find how cultural items are applied in English and Spanish translations of Dede Korkut stories, especially in translations created in the scope of the TEDA project (Translation and Publication Grant Programme of Türkiye), and understand the translators' opinions about how they reflect the culture. Also, the study aims to conduct a comparative assessment of how effectively cultural items are reflected in three Dede Korkut stories' translations. To achieve this, N. Berrin Aksoy's (2002) translation strategies for cultural items have been used. Moreover, Venuti's (1995) strategies of "Domestication" and "Foreignization" have been utilized as the theoretical models.

Briefly, this study combines Aksoy's and Venuti's strategies as micro and macro translation strategies. For the micro level translation strategies, N. Berrin Aksoy's translation strategies, namely "Literal translation," "Transference," "Adaptation," "Neutralization," "Functional equivalent," "Explanation," and "Deletion" have been applied, and for the macro level, the strategies proposed by Venuti (1995), have been used. The micro strategies are categorized within macro strategies. For this categorization, "Literal translation," "Transference," and "Explanation" strategies are thought under the "Foreignization" strategy because these strategies' aim is being close to the source culture's characteristics. On the other hand, "Adaptation," "Functional translation," and "Deletion" are classified under the "Domestication" strategy because these strategies aim to reflect the target culture during the translation process.

The findings of the study highlight several key points. Firstly, in the translation process of cultural items, "Transference" emerges as the most frequent micro-translation strategy in English translation. Conversely, the least used micro-translation strategy in both the English and the Spanish translations is "Deletion," which means that translators have given importance to the translation of cultural items and have not wanted to throw them away. Overall, they prefer to translate cultural items, which is crucial for reflecting source culture.

On the other hand, the Spanish translation shows that the most frequently used micro strategy is "Adaptation," where the cultural items are modified to fit the expectations and understandings of the target audience. This strategy can be preferred to improve readability and to make it more understandable for Spanish-speaking countries. Like the English translation, "Deletion" is the least utilized strategy in the Spanish version as well for the same reasons.

When macro strategies are examined, the study reveals that the English translation version employs “Foreignization” with 60.53%, and “Domestication” is used in 39.47% during the translation process. As a result, it can be said that the target language English translation is more successful in recognizing the culture. Ultimately, the cultural items aroused the target reader’s curiosity about the culture it belongs to and enabled the recognition of the culture.

However, in the Spanish translation version, both “Foreignization” and “Domestication” strategies are applied equally (50% foreignization - 50% domestication). In other words, the Spanish translation version has reflected both the target and source cultures equally.

Overall, the English translation encourages “Foreignization,” which reflects the Turkish culture; on the other hand, the Spanish translation attempts to maintain important cultural allusions while making the stories more approachable by striking a balance between “Domestication” and “Foreignization”.

With the help of this study, it has been understood to what extent these works translated within the scope of TEDA reflect which culture, and the translated works have provided information about which culture the reader will be closer to while reading them. Moreover, the findings also indicate that translators working within projects like TEDA may have varying objectives depending on the target language, with some aiming for a more literal transmission of culture and others opting for a more adaptable approach.

In conclusion, this study contributes to the broader discussion on cultural item translation by demonstrating how various strategies impact the reception of culturally rich texts, such as Dede Korkut stories across different languages. The study’s conclusions highlight the ongoing tension between “Domestication” and “Foreignization” in translation. It has shed light on and guided many new studies in translation studies, especially those related to cultural translation.

Giriş

Bir toplumun kültürünü yansıtan sanat ve edebî eserlerin gelişmesi ve dünya ile buluşması çeviri yoluyla gerçekleşmektedir. Nitekim çeviri, eski çağlardan bu yana toplumların kültür, sanat ve edebî eserlerinin birbirini beslenmesinde ve gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dolayısıyla, ulusların kendi kültürlerinin birer ürünü olan edebî eserlerin diğer dünya dillerine çevrilmesi kültürler arasında birer köprü kurulmasına olanak sağlamaktadır (Radwan, 2023). Bu açıdan bakıldığında, tarihimizin çeşitli dönemlerinde gerçekleştirilen çeviri hareketleriyle gerek batı edebiyatından Türkçeye yapılan çeviriler gerekse Türkçeden diğer dünya dillerine yapılan çeviriler, kültürün gelişiminde ve aktarımında çevirinin üstlendiği söz konusu misyonu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, 2005 yılında Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başlatılan “Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi” (TEDA), Türk kültürü ve edebiyatının uluslararası alanda daha geniş bir tanınırlığa kavuşmasını ve dünya dillerinde daha fazla okunmasını hedeflemiştir. Projenin yürütüldüğü süreç içerisinde, Türk kültürü ve folklorunu yansıtan çeşitli eserler, yalnızca İngilizce değil aynı zamanda Arapça, Çince, İspanyolca, İtalyanca, Lehçe, Rusça gibi dünya dillerine çevrilmiştir (Sağlam, 2014). TEDA’nın bu çok dilli

yaklaşımı, Türk kültürünün uluslararası platformlarda daha etkin bir şekilde temsil edilmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmada, İslamiyet öncesi Türk kültürünü yansıtan *Dede Korkut Kitabı*'nın, söz konusu proje kapsamında İngilizce ve İspanyolcaya yapılan tercümelerinde, Türk kültürüne özgü olgu ve ifadelerin hedef dillere aktarımında ne ölçüde başarılı olunduğu incelenmiştir. Öncelikle kültür aktarımının sağlanmasında çevirinin rolüne kısaca değinilmiş olup ardından çevirmen kararlarının tespitinde sözcüğü sözcüğüne çeviri, aktarım, uyarlama, işlevsel çeviri, açıklama ve çıkarma gibi çeviri kuramlarının ışığında bahse konu eserdeki kültürel öğelerin hedef dile aktarımı analiz edilerek ilgili terimlerin yabancılaştırma ve yerleştirme oranları ortaya konulmuştur. Bu açıdan bakıldığında İslamiyet öncesi Türk kültürüne özgü niteliklerin çeviri yoluyla diğer dünya dillerine aktarılması Türk edebiyatının dünyaya açılımı bakımından önemli bir çeviri adımının temelini oluşturur. Söz konusu eserin İngilizcenin yanı sıra özellikle İspanyolcaya¹ da kazandırılmış olması önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu bilgiler doğrultusunda, *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin İngilizcenin yanı sıra İspanyolcaya da çevrilmiş olması, İslamiyet öncesi Türk edebiyatı ve kültürünün ilgili ülkelerde tanıtılması bakımından ayrı bir önem arz etmektedir.

1. Kültür ve çeviri

Bir toplumun veya bir bölgenin kültürüne özgü en gerçekçi ve özgün göstergeleri sözlü ve yazılı anlatılar sunar. Başlangıçta sözlü olarak aktarılan, daha sonra anonim biçimde yazıya geçirilen destanlar, diğer bir ifadeyle epik şiirler, söz konusu kültürel öğelerin en yoğun biçimde bulunduğu anlatı türleridir. Bu tür anlatıların özellikle Orta Çağ'da dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan toplulukların kültürleri, gelenekleri, yaşam biçimleri, inanç sistemleri vb. hususlar hakkında önemli motifler taşıdığı bilinir. Türk edebiyatının mihenk taşı olarak kabul edilen *Dede Korkut Hikâyeleri* de Türk dünyasından Türkmenistan, Azerbaycan ve Anadolu'nun çeşitli bölgeleriyle ilgili somut olmayan kültürel mirasın izlerini barındırır. Özellikle İslamiyet öncesi Türk-Oğuz boyunun erken dönem konargöçer yaşamlarına ilişkin önemli öğeleri içerir (Ekici, 2019). Dolayısıyla, sözlü ve yazılı gelenekten beslenen bu anlatılar çeviriyle evrensel bir boyut kazanır. Bu noktada İsviçreli yazar Madame de Stael'in **sözü** akla gelir. Staël, insanlık açısından en faydalı unsurlardan birinin, insan dehasının ortaya koyduğu kusursuz edebî eserlerin bir dilden diğerine aktarılması olduğunu belirtir ve bu görüşünü şu şekilde temellendirir: Özellikle kültürel açıdan bakıldığında, dünyada öylesine az sayıda eşsiz eser ortaya konmuştur ki eğer her ulus yalnızca kendi kültürüne özgü eserlerle yetinseydi, bu durum tüm dünya ulusları açısından büyük bir yoksulluk anlamına gelirdi (akt. González Miguel, 2000: 4). Bir kişi kendi diline çevrilmiş bir eseri okuduğunda öteki kültüre özgü yeni renklerden beslenir ve alışılmışın dışındaki yabancı güzelliklere tanıklık eder (González Miguel, 2000: 5). Böylece çevirinin, yalnızca yabancı kültüre özgü olguları öğrenmeye aracılık etmediği, aynı zamanda toplumun kendi kültürünün ve yazınının şekillenmesi açısından da önemli bir işlev üstlendiği görülür.

Hedef dile gerçekleştirilen kaliteli bir çeviri sayesinde kültürler arasındaki potansiyel etkileşim artacak ve deyim yerindeyse hedef kültürde söz konusu yeni biçimlerin ve temsillerin özümsemesinin yolu açılacaktır (Luna Alonso, 2001). Hâl böyle olunca akıllara çevi-

ri sürecinde çevirmenin bir kültüre özgü olguyu hedef dile/kültüre aktarırken karşılaşacağı muhtemel zorluklar gelmektedir. Çeviri tarihi açısından bakıldığında da kültürel unsurların sadık bir çeviri yöntemiyle mi yoksa anlamsal bir çeviri stratejisiyle mi aktarılacağı hususu tartışılmalıdır (Yazıcı, 2005). Bu konuyla ilgili pek çok görüşün ileri sürüldüğü söylenebilir. Çeviri yapılırken ana dile sadık kalınıp kalınmaması gerektiğine dair en çarpıcı görüşlerden biri, Rönesans döneminde bazı İtalyan yazarlardan gelmiştir. Onlara göre çeviriler kadın gibidir; sadıksa çirkindir, güzelse sadık değildir (De Saz Parkinson, 1984: 91). Çevirinin sadık mı yoksa hedef odaklı mı olması tartışmalarından ziyade, çevirmen kararlarının belirlendiği bu süreçte, karşı dile aktarılacak kültürel olguya yalnızca dilsel bir iletişim aracı olarak yaklaşımamalıdır. Söz konusu kültürel olgunun, ait olduğu toplumda aynı zamanda bir sosyal etkileşim işlevi gördüğü göz ardı edilmemelidir (Doggui, 2006). Kaynak kültürün uygun çeviri yöntemleri ve stratejileri kullanılmadan önce mutlaka anlaşılması gerektiği söylenebilir (Husin, 2022: 59). Dahası, dilsel öğeler her şeyden önce birer kültürel davranış olarak kabul edilir. Bireyler iletişim kurduklarında sadece dilsel bir eylem gerçekleştirmiş olmazlar, aynı zamanda sosyokültürel yeterlilikleriyle dilsel yetkinliklerini ve deneyimsel olgularını birleştirerek dili ve kültürü inşa ederler (Doggui, 2006: 112-117). Özellikle belirli bir kültüre özgü ifadenin sözcüğü sözcüğüne çevrilmesi, anlamın hedef kültüre yetkin bir bağlamda aktarılmasını güçleştirebilmektedir (Mestre-Mestre ve Molés-Cases, 2019). Çeviri kuramında bu durum, “yabancılaştırma” kavramıyla açıklanmaktadır. Wei, Zainal ve Wong (2024), Doğu ve Batı çeviri yaklaşımlarını karşılaştırdıkları çalışmada, yabancılaştırmayı Venuti’nin kuramsal çerçevesinden hareketle, hedef dilin baskın kültürel değerlerine direnen ve okuyucuyu kaynak kültüre yakınlaştıran bir çeviri stratejisi olarak tanımlamaktadır. Hedef kültürün normlarından ve geleneklerinden bağımsız olarak, özgün metnin biçimsel özelliklerini, kültürel göndermelerini ve doğası mümkün mertebe korunmuş olur (Wei vd., 2024). Örneğin, İspanyolcadan Türkçeye çevrilen bir metinde, kaynak metinde geçen “tapas” kelimesini “meze” gibi kültürel olarak yakın bir ifadeye çevirmek yerine, “tapas” olarak bırakmak ve bunu bir dipnotla açıklamak, hedef dilde ve kültürde okur açısından kültürel bir farkındalık sağlayacakken okura otantik bir deneyim de sunacaktır.

Bütün bu bileşenler göz önünde bulundurulduğunda, edebî eserdeki kültürel unsuru hedef dile çevirirken “çevirmenin” nasıl bir çeviri stratejisi belirlemesi gerektiği sorusu da gündeme gelmektedir. Bir diğer deyişle, çevirmen kaynak dile özgü kültürel ifadeleri hedef kültür ve dile olduğu gibi mi yansıtmalı yoksa bu aşamada kaynak dilin metinsel zenginliğini hedef dile mi uyarlamalıdır? İlk görüşü benimseyenler, bu çeviri stratejisiyle hedef okurun kendi dilinde yeni bir dilsel ve kültürel atmosferle tanışmasının daha uygun olduğunu savunmaktadır. Diğer görüşü savunanlar ise çevirmenin, hedef okurun çeviri metnini yabancılık hissetmeden okuyabilmesi için kültürel öğelerin hedef kültür bağlamına doğal bir şekilde yedirilmesi (entegre edilmesi) gerektiğini ileri sürmektedir (Igareda, 2011: 12-13). Bu bağlamda, İspanyol yazar ve çevirmen Valentín García Yebra (1917-2010) ise teorik açıdan hangi görüş benimsenirse benimsensin, çeviride gerçek manada az ya da çok bir görüşün daha baskın olduğunu dile getirir (akt. Doggui, 2000). Bu bağlamda çevirmen, çevirinin baskın özelliklerini, türünü ve iletişimsel işlevini göz önünde bulundurarak her iki yaklaşımdan da

dengeli biçimde yararlanabilir. Nihai olarak, hedef dile aktarılan kültürel öğelerin hem bilgilendirici hem de hedef kitle nezdinde anlaşılır olması, kültür aktarımının başarısı açısından kritik öneme sahiptir.

Dede Korkut Kitabı'nın insanlık mirası açısından taşıdığı evrensel değer ve Türk boylarının konargöçer yaşamına ilişkin tarihsel belge niteliği (Deveci vd., 2013) dikkate alındığında, eserin dünya dillerine çevrilmesinin uluslararası alan yazınına anlamlı bir katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

2. Çeviri stratejisi

Kültüre özgü unsurların çevirisinde izlenecek stratejiler, akademik çalışmalarda farklı yaklaşımlar çerçevesinde sistematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada, kültürel unsurların çevirisinde Newmark'ın önerdiği stratejiler temel alınmış; Türk çeviri bilimci N. Berrin Aksoy'un (2002: 91-92) bu bağlamda geliştirdiği sınıflandırmadan yararlanılmıştır. Bu çeviri stratejileri şu şekildedir:

a) Sözcüğü sözcüğüne çeviri (Literal translation): Bu strateji, kültürel öğelerin erek kültürdeki sözcük eş değerlikleri kullanılarak aktarılmasını öngörmektedir. Örneğin, “canımı bağışlamak” sözcüğü “spare the life” olarak çevrilir.

b) Aktarım (Transference): Kaynak dilde yer alan kültürel öğelerin (ör. coğrafi ve tarihî yer adları, özel isimler, ünvanlar vb.) erek kültürde doğrudan karşılığı veya çevirisi bulunmadığında, bunların hedef kültüre taşınması söz konusudur.

c) Uyarlama (Adaptation): Kaynak metindeki kültürel öğelerin erek kültürdeki benzer karşılıklarıyla aktarılmasıdır

d) İşlevsel çeviri (Neutralization, Functional equivalent): Kültürel öğelerin, okuyucu açısından sorun teşkil etmeyecek evrensel bir terim kullanılarak çevrilmesidir.

e) Açıklama (Explanation): Bu strateji, kültürel öğelerin hedef okuyucu tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla, açıklayıcı sözcüklerin veya kavramların eklenmesini içermektedir

f) Çıkarma (Deletion): Bu strateji, kültürel unsurların erek metne aktarılmadan çıkarılmasını ifade eder.

Çeviri stratejileri bağlamında yalnızca Newmark ve Aksoy değil, aynı zamanda çağdaş çeviri kuramcılarından Lawrence Venuti de önemli katkılarda bulunmuştur. Venuti, kültürel unsurların aktarımında “yabancılaştırma” (foreignization) ve “yerileştirme” (domestication) stratejilerini önermiştir. Yabancılaştırma, kaynak kültüre özgü unsurların erek metinde korunarak okura aktarılmasını öngörürken yerileştirme, bu unsurların hedef kültürde daha anlaşılır hâle getirilmesi için uyarlamalar yapılmasını içerir. Bu açıdan Venuti'nin yaklaşımı, kültürel unsurların çevirisinde hangi stratejilerin tercih edileceğini belirlemede önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Bu çalışmada ise kültürel unsurların aktarımında özellikle Newmark'ın geliştirdiği stratejiler temel alınmış ve Aksoy'un (2002: 91-92) bu çerçevede yaptığı sınıflandırma esas alınmıştır.

Tablo 1. Aksoy’un Mikro Stratejilerinin Venuti’nin Makro Stratejilerine Göre Sınıflandırılması

Makro Stratejiler	Mikro stratejiler
	Sözcüğü Sözcüğüne
	Aktarım
	Açıklama
	Uyarlama
	İşlevsel
	Çıkarma
Yabancılaştırma	
Yerlileştirme	

3. Metot

Bu çalışmanın amacı, TEDA çeviri projesi kapsamında İngilizce ve İspanyolcaya çevrilen *Dede Korkut Hikâyeleri*’nin üç örneğinde (*Duha Koca Oğlu Deli Dumrul*, *Dirse Han Oğlu Boğaç Han* ve *Kazılık Koca Oğlu Yigenek*) yer alan kültürel öğelerin aktarımını incelemektir. Orijinal eser Demet Küçük tarafından hazırlanmış, Profil Kitabevi tarafından yayımlanmış ve bu çalışmada 2017 tarihli ikinci basım esas alınmıştır. Söz konusu eserin TEDA kapsamında gerçekleştirilen çevirileri ise 2015 yılında yayımlanmış olup, İngilizce çevirisi Havva Aslan’a, İspanyolca çevirisi ise Mustafa Eren’e aittir

Bu araştırma, *Dede Korkut Hikâyeleri*’ndeki kültürel öğelerin çeviri stratejilerini incelemeyi ve çevirilerin kaynak kültür ile hedef kültür arasındaki konumunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Veri analizinde hikâyelerdeki kültürel öğeler kullanılmış olup betimsel nitelik taşıyan nitel bir araştırma yapılmıştır. Elde edilen bulgular, sayısal verilerle temsil edilmiştir.

Veri toplamak için iki tablo oluşturulmuştur. Tablo 2 verileri toplamak için kullanılmış; Tablo 3 ve 4 ise mikro ve makro çeviri stratejilerinin frekans ve yüzdelerin hesaplanmasında kullanılmıştır.

Ayrıca geçerli sonuçlar elde etmek için kodlayıcılar arası güvenilirlik kontrolü (intercoder reliability check) de kullanılmıştır. Bunun için yine Çeviri ve Kültürel Çalışmalar bölümünden iki farklı araştırmacıdan yardım istenmiştir.

Çalışmada mikro ve makro çeviri stratejileri kullanılmıştır. Mikro çeviri stratejileri olarak Aksoy’un (2002) kültürel öge çeviri metotları olan “Sözcüğü sözcüğüne çeviri (literal translation), Aktarım (transference), Uyarlama (adaptation), İşlevsel çeviri (neutralization, functional equivalent), Açıklama (explanation), Çıkarma (deletion)” stratejileri ile makro strateji olarak da çeviribilim araştırmacısı Venuti’nin (1995) “Yerlileştirme” (domestication) ve “Yabancılaştırma” (foreignization) çeviri stratejilerinden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada verilerin düzenlenmesi ve incelenen kültürel öğelerin hangi çeviri stratejileriyle aktarıldığını gösterebilmek için Tablo 2 hazırlanmıştır. Bu tabloda hikâyelerdeki kültürel unsurların kaynak dildeki biçimi, İngilizce ve İspanyolca karşılıkları ile kullanılan mikro ve makro stratejiler bir arada sunulmuştur.

Tablo 2. Çeviri Stratejileri

Hikâyenin adı	Kaynak Dil	Erek Dil İngilizce	Erek Dil İspanyolca	Mikro Strateji	Makro Strateji
---------------	------------	--------------------	---------------------	----------------	----------------

Mikro ve makro düzeyde çeviri stratejilerinin kullanım sıklığını ve oranlarını sayısal olarak göstermek amacıyla Tablo 3 ve Tablo 4'ten yararlanılmıştır. Bu tablolar, strateji türlerine göre frekans ve yüzdeleri karşılaştırmalı olarak vermekte, İngilizce ve İspanyolca çevirilerdeki dağılımı görselleştirmektedir.

Tablo 3. Mikro Çeviri Stratejilerinin Frekansı ve Yüzdesi

No	Mikro Stratejiler	Erek Dil İngilizce		Erek Dil İspanyolca	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	Sözcüğü Sözcüğüne				
2	Aktarım				
3	Açıklama				
4	Uyarlama				
5	İşlevsel				
6	Çıkarma				
Total					

Tablo 4. Makro Çeviri Stratejilerinin Sıklığı ve Yüzdesi

No	Makro Stratejiler	Erek Dil İngilizce		Erek Dil İspanyolca	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	Yabancılaştırma				
2	Yerlileştirme				
Total					

4. Bulgular

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla, İngilizceye ve İspanyolcaya çevrilmiş *Duha Koca Oğlu Deli Dumrul*, *Dirse Han Oğlu Boğaç Han* ve *Kazılık Koca Oğlu Yiğenek* adlı hikâyeler kullanılmıştır.

Bu üç hikâyede, 38 kültürel öge tespit edilmiş ve tekrar eden kültürel ögeler değerlendirmeye alınmamıştır. Bu ögeler, mikro çeviri stratejileri kapsamında Aksoy'un (2002) kültürel öge çeviri stratejileri; makro düzeyde ise Venuti'nin (1995) "yerlileştirme (domestication)" ve "yabancılaştırma (foreignization)" stratejileri esas alınarak incelenmiştir.

Çalışmada tespit edilen kültürel öğeler ve bunların İngilizce ve İspanyolca çevirilerindeki karşılıkları ile kullanılan çeviri stratejileri Tablo 5’te ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Bu tablo, hem mikro hem makro düzeyde strateji tercihlerinin örnekleriyle birlikte görülmesini sağlar.

Tablo 5. Hikâyelerde Geçen Kültürel Öğeler için Kullanılan Çeviri Stratejileri

Hikâyenin adı	Kaynak Dil	Erek Dil İngilizce	Erek Dil İspanyolca	Mikro Strateji	Makro Strateji
Duha Koca Oğlu Deli Dumrul (Deli Dumrul The son of Duha Hoca & Deli Dumrul El Hijo de Duha Koca)	Akçe (s.12)	Akche (s.5)	Akce (s.7)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Oba (s.12)	Nomad group (s.5)	Grupo nómada	İng: Açıklama İsp: Açıklama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	feryât etmek (s.12)	-	-	İng: Çıkarma İsp: Çıkarma	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Bre (s.12)	Bre (s.5)	Bre (s.7)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Azrail (s.12)	Azrael (s.5)	Azáraele (s.7)	İng: İşlevsel İsp: İşlevsel	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Canını almak (s.12)	Take somebody’s life (s.5)	Tomar la vida (s.7)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Gökte ararken yerde buldum (s.13)	I have found you on Earth while I was looking for you in Heaven (s.7)	Te encontré en el suelo cuando yo estaba buscando en el cielo (s.9)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Tatlı can (s.15)	Sweet soul (s.9)	Alma querida (s.11)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Uyarlama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yerlileştirme

	Canına kıymamak (s.16)	Grudge my life (s.11)	Sigo mi vida (s.12)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Gönül vermek (s.17)	The one to whom I have given my heart (s.12)	El único que me dio mi corazón (s.14)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Kefen (s.18)	Cerement (s.13)	Mortaja (s.14)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Yer gök tank olmak (s.18)	Let the Earth and Heaven witness	Te están buscando en el cielo, pero eres en la Tierra (s.15)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Dedem Korkut (s.18)	Dede Korkut (s.14)	Dede Korkut (s.16)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Ozan (s.18)	Bard (s.14)	Bardos (s.16)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Eren (s.18)	Saint (s.14)	Santos (s.16)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
Dirse Han Oğlu Boğaç Han (The Son of Dirse Han Bogac Han-El Hijo de Dirse Khan Boğaç Khan)	Ziyafet vermek (s.5)	Invite to the feast (s.15)	Se invitó a la fiesta (s.19)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Bayındır Han (s.5)	Bayındır Khan (s.15)	Bayındır Khan (s.19)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Oğuz Beyleri (s.5)	Oğuz Lords (s.15)	Dignatarios Oğuz (s.19)	İng: İşlevsel İsp: İşlevsel	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Başımın bahtı evimin tahtı (s.6)	My soul's fortune, my home's throne (s.16)	El destino de mi alma, el trono de mi casa (s.20)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yerlileştirme

	Un ufak etmek (s.6)	Break into pieces (s.17)	Destruir (s.21)	İng: Açıklama İsp: Uyarlama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yerlileştirme
	Beylik (s.7)	Principality (s.18)	Trono (s.22)	İng: İşlevsel İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Cenk etmek (s.8)	Fight with (s.19)	Luchar con (s.23)	İng: İşlevsel İsp: İşlevsel	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Bağrı yanmak (s.9)	Heart bleeds (s.21)	Mi corazón sangra (s.25)	İng: Uyarlama İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Yere yığılmak (s.9)	-	-	İng: Çıkarma İsp: Çıkarma	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Kurban olmak (s.10)	Sacrifice (s.22)	Poner la cabeza (s.26)	İng: İşlevsel İsp: Açıklama	İng: Yerlileştirme İsp: Yabancılaştırma
	Hızır (s.10)	Hızır (s.22)	Hızır (s.26)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yerlileştirme
	Kıl sicim (s.10)	Hang a rope on his neck (s.23)	Rodeado con una cuerda (s.27)	İng: İşlevsel İsp: İşlevsel	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
	Namerde muhtaç eylememek (s.11)	Not even make you dependent on any vile person (s.23)	Nunca te hará depender de ningún hombre despreciable (s.27)	İng: Açıklama İsp: Açıklama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
Kazılık Koca Oğlu Yigenek (Yigenek the Son of Kazılık Koca - Yigenek El Hijo de Kazılık Koca)	Vezir (s.19)	Vizier (s.24)	Visir (s.31)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Düzmürd Kalesi (s.19)	The castle of Duzmurd (s.24)	Al castillo de Duzmurd (s.31)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
	Batman (s.19)	Batman (s.24)	Batman (s.31)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma

Darda kalmak (s.20)	To be in need (s.25)	Necesitar (s.32)	İng: Açıklama İsp: Uyarlama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yerlileştirme
Demirkapı (s.20)	Demirkapı (s.26)	Demirkapı (s.33)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
Soğan Sarı (s.20)	Soğan Sarı (s.26)	Soğan Sarı (s.33)	İng: Aktarım İsp: Aktarım	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
Helalim (s.23)		Esposa (s.37)	İng: Çıkarma İsp: Uyarlama	İng: Yerlileştirme İsp: Yerlileştirme
İmandan ayırmanın (s.24)	I wish you never lose your modesty and faith (s.31)	Me gustaría que nunca pierdas su modestia y su fe. (s.38)	İng: Açıklama İsp: Açıklama	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma
Yeri cennet olsun (s.24)	Go to Heaven	Ir al cielo (s.38)	İng: Sözcüğü Sözcüğüne İsp: Sözcüğü Sözcüğüne	İng: Yabancılaştırma İsp: Yabancılaştırma

Mikro ve makro stratejilerin toplam frekans ve yüzdeleri Tablo 6 ve Tablo 7’de özetlenmiştir. Böylece hikâyelerdeki kültürel öğelerin çeviri yaklaşımı genel bir bakışla değerlendirilebilir.

Tablo 6. Mikro Çeviri Stratejilerinin Frekansı ve Yüzdesi

No	Mikro Stratejiler	Erek Dil İngilizce		Erek Dil İspanyolca	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	Sözcüğü Sözcüğüne	7	%18,42	6	%15,79
2	Aktarım	10	%26,32	10	%26,32
3	Açıklama	6	%15,79	5	%13,15
4	Uyarlama	6	%15,79	11	%28,95
5	İşlevsel	6	%15,79	4	%10,53
6	Çıkarma	3	%7,9	2	%5,26
	TOTAL	38	%100	38	%100

Tablo 7. Makro Çeviri Stratejilerinin Frekansı ve Yüzdesi

No	Makro Stratejiler	Erek Dil İngilizce		Erek Dil İspanyolca	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	Yabancılaştırma	23	%60,53	19	%50
2	Yerleştirme	15	%39,47	19	%50
	Total	38	%100	38	%100

Tablo 5'teki ve Tablo 6'daki bulgular değerlendirildiğinde, İngilizce çeviride en çok kullanılan mikro strateji %26,32 ile “aktarım”dır. Bunu %18,42 ile “sözcüğü sözcüğüne çeviri” stratejisi izlemektedir. Ardından %15,79 oranıyla “açıklama”, “uyarlama” ve “işlevsel çeviri” stratejileri gelmektedir. En az kullanılan mikro strateji ise %7,9 ile “çıkarma”dır.

Bu kapsamda, erek dil İspanyolca incelendiğinde en çok kullanılan mikro strateji %28,95 ile “uyarlama”dır. Onu %26,32 ile “aktarım” stratejisi takip etmektedir. Üçüncü sırada ise %15,79 oranıyla “sözcüğü sözcüğüne çeviri” stratejisi yer almaktadır. En az kullanılan stratejiler ise sırasıyla %10,53 ile “işlevsel çeviri” ve %5,26 ile “çıkarma”dır.

Makro stratejiler açısından eserler değerlendirildiğinde, İngilizce çevirilerde en çok kullanılan makro stratejinin %60,53 ile “yabancılaştırma” olduğu, “yerleştirme”nin ise %39,47 oranında tercih edildiği görülmüştür. Buna karşılık, İspanyolca çevirilerde bu iki makro stratejinin eşit oranda kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç

Çeviri, bir topluma ait kültürün tanıtılmasında köprü işlevi görür. Bu nedenle, çevirmenin kültürü aktarma sürecinde karşılaşabileceği çeşitli zorluklar olduğu açıktır. Bu sorunların başında kültürel unsurların erek dile nasıl aktarılacağı konusu gelmektedir. Dolayısıyla, çevirmenin alacağı karar, izleyeceği yöntem, önem teşkil etmektedir. Çevirmen, çevirisinin amacının kaynak metnin erek dilde anlaşılır olmasını sağlamak mı, yoksa kaynak kültürü tanıtmak için kültürel unsurları olduğu gibi hedef dile aktarmaya mı çalışacağına karar vermelidir. Kısaca çevirmen, çeviri sürecinde kaynak kültüre mi, yoksa erek kültüre mi öncelik vereceğine karar vermeli ve süreci bu doğrultuda yönetmelidir. Bunu yaparken kaynak kültüre karşı toplumsal bir sorumluluk taşıdığını göz ardı etmemelidir.

İnceleme sonucuna göre; erek dil İngilizce olan çeviride en çok kullanılan mikro strateji “Aktarım” ve en az kullanılan mikro strateji ise “Çıkarma”, erek dil İspanyolcada en çok kullanılan mikro strateji “Uyarlama”, en az kullanılan ise İngilizcede olduğu gibi “Çıkarma” mikro stratejisi olmuştur. Erek dil İngilizcede en çok kullanılan stratejinin “Aktarım” stratejisi olmasının sebebi -atasözleri, deyimleri, mecazlı ifadeleri, çeşitli özel isim ve sıfatları vd. içeren kültürel öğeleri aktararak- kültürün araştırılmasının/anlaşılmasının hedeflenmesi olabilir. Diğer taraftan tarihsel olarak İngilizlerle Osmanlı arasında kültürel etkileşimin daha eski tarihlere dayanması ve yoğun olması nedeniyle bu öğelerin çeviri ihtiyacı duymaksızın anlaşılabilir seviyede o kültüre girmiş olduğu da düşünülebilir. Erek dil İspanyolca çevirisinde ise en çok “Uyarlama” stratejisinin kullanılmasının sebebi, kültürün tanınmaması ve bu yüzden bir değişime, uyarlamaya gidilmesidir. Her iki çeviride de “Çıkarma” stratejisinin

stratejiler arasında en az kullanılmasının nedeni olarak çevirmenlerin Türk kültürünü tanıtmak için mümkün olduğunca her şeyi çevirme ihtiyacı gütmeleri gösterilebilir.

Makro stratejilere bakıldığında ise erek dil İspanyolcada “Yerileştirme” ve “Yabancılaştırma” stratejisi eşit olarak kullanılırken, İngilizcede “Yabancılaştırma” stratejisinin ağırlıklı kullanıldığı görülmüştür. Bunun sonucunda eserin erek dil İngilizce olan çevirisinin, kültürü tanıma ve tanıtmakta daha başarılı olduğu söylenebilir. Kültürel öğeler, ait olduğu kültüre dair erek okuyucuda merak uyandırıp kaynak kültürün tanınmasına olanak sağlama imkânı sunar. Kültürü tanıtmakta çevirmenlerin üstlendiği rol burada önem kazanır. Nitekim çevirmenler, tercih ettikleri ve kullandıkları çeviri stratejisiyle kaynak kültürün, erek kitlede tanınırlığını arttırılabilirler. Kültürler arasında köprü kurulmasına vasıta olurlar.

Sonuç olarak yapılan incelemede, Dede Korkut Hikâyeleri’nin İngilizce çevirisinde Türk kültürüne ait öğelerin dilsel yapıda korunmaya çalışılması; günümüzde de kültürümüzdeki değerini koruyan, düşünce ve inanç dünyamızda yeri bulunan, iletişim biçimlerimizde işlevini devam ettiren; “yeri cennet olmak”, “imandan ayırılmamak”, “namerde muhtaç etmemek”, “kurban olmak”, “gökte ararken yerde bulmak”, “dünya başına dar olmak”, “helalim(sin)”, “başımın bahtı, evimin tahtı” “darda kalmak”, “yere yığılmak”, “ziyafet vermek”, “bağrı yanmak”, “cenk etmek”, “feryat etmek”, “canını almak” gibi deyim ve atasözleri ile çeşitli özel isim, sıfat ve yer adlarının kullanımında kaynak dile sadık kalınması, Türk kültürünün erek dilde ve evrensel ölçekte tanıtılmasına hizmet etmektedir.

İslam öncesi Türk kültürünün en önemli kaynaklarından biri olan *Dede Korkut Hikâyeleri*’nin, TEDA kapsamında İngilizce ve İspanyolcaya çevirilerinin bu şekilde karşılaştırmalı olarak incelenmesi, İngilizce ve İspanyolcaya çeviri yoluyla kültür aktarımı konusunda yapılacak diğer çalışmalar için de yol gösterici olabilecek, çevirinin kültürün tanıtılmasındaki önemine işaret ederek, konunun bilimsel tartışmalar içerisinde gündemde tutulmasını sağlayacaktır.

Kısaltmalar

TEDA - Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi

Araştırma ve yayın etiği beyanı: Bu makale, orijinal veriler temelinde hazırlanmış tamamıyla özgün bir araştırma makalesidir. Yazarlar, araştırma sürecinde etik ilkeler ve kurallara uymuştur.

Yazarların katkı düzeyleri: Birinci Yazar %60, İkinci Yazar %40.

Etik komite onayı: Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Finansal destek: Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Çıkar çatışması: Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Research and publication ethics statement: This is a research article, containing original data. The authors followed ethical principles and rules during the research process.

Contribution rates of authors to the article: First Author 60%, second author 40%.

Ethics committee approval: Ethics committee approval is not required for the study.

Financial support: No financial support was received for the study.

Conflict of interest: There is no conflict of interest between the authors of this article.

Kaynakça

- Aksoy, N. B. (2012). *Geçmişten günümüze yazın çevirisi*. İmge Kitapevi.
- Luna Alonso, A. (2001). Aspectos culturales y traducción: La tradición literaria (Kültürel unsurlar ve çeviri: Edebiyat geleneği). (E. Real, D. Jiménez, D. Pujante, & A. Cortijo, Ed.), *Écrire, traduire et représenter la fête* içinde (s.779-790). Universitat de València.
- De Saz Parkinson, M. S. (1984). Teoría y técnicas de la traducción (Çeviri kuramları ve teknikleri). *Boletín AEPE*, 16(31), 91-109.
- Dede Korkut: *Seçme hikâyeler*. (2017). Profil Kitap.
- Deveci, H., vd. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde yer alan değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 294-321.
- Doggu, M. (2006). Tratamiento de las discrepancias culturales en la traducción literaria (Edebî çeviride kültürel farklılıkların ele alınması). (M. P. Blanco-García & A. Pilar-Martino, Ed.), *Traducción y multiculturalidad* içinde (s.109-117). Universidad Complutense de Madrid.
- Ekici, M. (2019). Dede Korkut destanı: “Salur Kazan’ın yedi başlık ejderhayı öldürmesi” boyunu beyan eder hanım hey!. *Milli Folklor*, 16(122), 5-13.
- González Miguel, J. G. (2000). Traducción y creación: A propósito de una polémica (Çeviri ve yaratım üzerine bir tartışma). *Cuadernos de Filología Italiana, (Número extraordinario)*, 435-451.
- Husin, N. (2022). Domestication and foreignization in the translation of English non-material cultures in “The World Is Flat” into Malay. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, 7(S17), 59-65. <https://doi.org/10.21834/ebpj.v7iS17.3764>
- Igareda, P. (2011). Categorización temática del análisis cultural: Una propuesta para la traducción (Kültürel çeviri analizinin tematik sınıflandırılması: Çeviri için öneri). *İkala, Revista de Lenguaje y Cultura*, 16(27), 11-32.
- Küçük, D. (2015). *Fábulas seleccionadas de Dede Korkut* (M. Eren, Çev.). Profil Kitap.
- Küçük, D. (2016). *Selected stories of Dede Korkut* (H. Arslan, Çev.). Profil Kitap.
- Mestre-Mestre, E. M., & Molés-Cases, T. (2019). Promoción de ciudades Patrimonio de la Humanidad: Estudio sobre la traducción del léxico relacionado con la gastronomía (Dünya mirası şehirlerinin tanıtımı: Gastronomi ile ilgili sözcüklerin çevirisi üzerine bir çalışma) *Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics*, 24, 329-347.
- Radwan, S. (2023). La transmisión de los elementos culturales en la traducción indirecta al español vía inglés de *El callejón de los milagros* de Na‘îb Maḥfûz: Algunas reflexiones traductológicas (Na‘îb Maḥfûz’un *El callejón de los milagros* adlı eserinin İngilizceden İspanyolcaya dolaylı çevirisinde kültürel unsurların aktarımı: çeviribilimi üzerine düşünceler) *Orkopata: Revista de Lingüística, Literatura y Arte*, 2, 26-53.
- Sağlam, M. Y. (2014). Dünya edebiyatına uzanan yolda bir Türk romancı: Orhan Kemal. *Erdem*, 67, 87-104.
- Venuti, L. (2005). *The translator’s invisibility: A history of translation*. 2. Baskı. Routledge.
- Wei, M., Zainal, Z. I., & Wong, L. (2024). The translation strategy of *Strange Tales from a Chinese Studio*: An analysis of domestication and foreignization in the East and the West. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 10(2), 70-82. doi.org/10.32601/ejal.10207
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilimin temel kavram ve kuramları*. Multilingual.

Elektronik Kaynaklar

- Vitores, D. F. (2023). *El español: Una lengua viva. Informe 2023 (İspanyolca: Yaşayan bir dil. 2023 raporu)* Instituto Cervantes, Centro Virtual Cervantes. <https://cvc.cervantes.es>

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).